

Title Transference

פרשת חיי שרה תש"פ

GENESIS

PARASHAS CHAYEI SARAH

23 / 11 - 24 / 2

city, saying: ¹¹"No, my lord; heed me! I have given you the field, and as for the cave that is in it, I have given it to you; In the view of the children of my people have I given it to you; bury your dead." ¹²So Abraham bowed down before the members of the council. ¹³He spoke to Ephron in the hearing of the members of the council, saying: "Rather, if only you would heed me! I give you the price of the field, accept it from me, that I may bury my dead there."

¹⁴And Ephron replied to Abraham, saying to him: ¹⁵"My lord, heed me! Land worth four hundred silver shekels; between me and you — what is it? Bury your dead."

¹⁶Abraham heeded Ephron, and Abraham weighed out to Ephron the price which he had mentioned in the hearing of the children of Heth, four hundred silver shekels in negotiable currency. ¹⁷And Ephron's field, which was in Machpelah, facing Mamre, the field and the cave within it and all the trees in the field, within all its surrounding boundaries, was confirmed ¹⁸as Abraham's as a purchase in the view of the children of Heth, among all who came to the gate of his city. ¹⁹And afterwards Abraham buried Sarah his wife in the cave of the field of Machpelah facing Mamre, which is Hebron, in the land of Canaan. ²⁰Thus, the field with its cave confirmed as Abraham's as an estate for a burial site, from the children of Heth.

2

17. וַיִּקָּם — Was confirmed [lit., rose]. The Midrash interprets the word in the literal sense: The property became elevated, because it passed from the possession of a commoner, Ephron, to that of a king, Abraham.

¹⁹ Although it is clear that these events took place in the land of Canaan, the verse mentions that Sarah was buried there to emphasize that burial anywhere in the Land is meritorious (Haamek Davar).

36

a king. This Rashi is difficult to understand. In what way can a material item have a spiritual "ascension" through the change of ownership from Ephron to Avraham?

3a

RASHI ELUCIDATED

17. וַיִּקָּם שְׂדֵה עֶפְרוֹן — AND EPHRON'S FIELD [WHICH WAS IN MACHPELAH, FACING MAMRE,] STOOD. תְּקוּמָה לָיְדוּ — It had an ascension, שֵׁינָא מִיַּד הָרִישִׁיט — in that it left the possession of a commoner לָיְדוּ — for the possession of a king.⁶ — And the simple meaning of the verse is,

וַיִּקָּם הַשָּׂדֶה וְהַמְעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ וְכָל הָעֵץ — "And the field, and the cave within it, and all the trees stood לָיְדוּ — as Abraham's as a purchase, etc."¹

18. וּבְעֵינֵי כָלֵם — WITH ALL WHO CAME TO THE GATE OF HIS CITY. — Among them all [Ephron] transferred ownership to [Abraham].²

למה התורה מאריכה כל כך בסיפור של קניית מערת המכפלה, ולמה אברהם בלך התאה להקבר שם? חז"ל (זהר בראשית קכ"ב, א) אומרים שמערת המכפלה זה אחד הפתחים לגן עדן.

ברש"י: "ויקם שדה עפרון - תקומה היתה לו שיצא מיד הדיוט ליד מלך, ופשוטו של מקרא ויקם השדה והמערה אשר בו וכל העץ לאברהם למקנה וגו'". הקדים רש"י את ההסבר הראשון שהוא קרוב לפשט, כי לשון "ויקם" אינו מתאים כיכ להעברת בעלות, והיה צריך לכתוב "יעבור".

4

6

136 NER UZIEL R. Mlkwskij

Since the Torah devotes no less than sixteen verses — a huge bulk of text by the Torah's frugal standards — to this bargaining session between Avraham and the Hittites, we can be sure that it contains an important lesson. Let us analyze it more carefully.

We know that Avraham's threat made a powerful impact on the Hittites, for they immediately softened their stance: "Sir, you are a prince of God in our midst. Choose our best burial site and bury your dead. No one among us will deny you his burial site to bury your dead" (ibid. 23:5-6). On the surface this all sounds very nice: the Hittites yielded to Avraham's demands and agreed to give him a burial plot. Notice, however, that they agreed only to give him a plot of land, but not to sell it to him. Avraham was not satisfied with this arrangement: "If you really want to help me bury my dead...speak up for me to Efron the son of Tzocha! Let him sell me the Cave of Machpeilah...for its full price" (ibid., 8-9). Avraham insisted on paying full price for the cave. And how much could a cave possibly cost, after all?

עמק הפרשה ♦ הספד גדול לאשה גדולה

5

- יש להבין בפסוקים אלו:
- א. מה כונת הפסוק "ויקם" שדה עפרון, מהו הביאור "ויקם"?
- ב. ברש"י כתב וז"ל: ויקם שדה עפרון - תקומה היתה לו שיצא מיד הדיוט ליד מלך ופשוטו של מקרא ויקם השדה והמערה אשר בו וכל העץ לאברהם למקנה. ויש להבין מה כונת רש"י "תקומה היתה לו", ומה שייך לומר תקומה לגבי שדה?
- ג. עוד יש להתבונן מדוע מציינת התורה בפסוק שאחר מכן "ואחרי כן קבר אברהם" הלא דבר פשוט הוא שמטבע הדברים אחר שקנה אברהם את השדה קבר את שרה אשתו, ומדוע נאמר בתורה שאחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו?
- ד. הפסוק "ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם לאחוזת קבר מאת בני חת" לכאורה נראה מיותר, שהרי כבר בתחילה נאמר "ויקם שדה עפרון" ומה הצורך לכפול ולומר "ויקם השדה והמערה"?
- ה. ועוד, הרי מטרת הקנייה כבר הוזכרה בתחילה שהיא לאחוזת קבר, וכן שנקנתה מאת בני חת, ומהי הכפילות שוב "ואחוזת קבר מאת בני חת"?
- ו. יש להבין מהי הכפילות "השדה" ו"המערה" אשר בו.

Efron approached Avraham and said, "Listen to me, sir. The field and the cave are yours." But who made any mention of a field? Avraham requested only the cave. The commentators explain that Efron was guided in this instance by his avarice. In mentioning the field, he was giving Avraham less than subtle notification that he would agree to a package deal only: if Avraham wanted the cave, he would have to buy the field as well. Efron then demanded an exorbitant sum of money — four hundred shekels — for this tract of land, which Avraham paid in cash.

An analysis of this account leads us to a number of observations. First, we get the distinct impression that Avraham was taken for a ride by the Hittites. He ended up paying a vast sum for land which, according to his own account, he already owned. Stranger yet, Avraham re-

fused to accept the land as a gift and insisted on purchasing it at Efron's ridiculously inflated price. It certainly appears that Efron got the better end of the deal.

Secondly, we must question why the Hittites were so reluctant to sell land to Avraham. Although they had no qualms about giving him land, they were loath to sell him anything — even a useless cave.

Thirdly, why did Efron demand such a preposterous sum of money for the Cave of Machpeilah? Initially he insisted on giving it to Avraham as a gift, but in a sudden turnaround he demanded a vast fortune for it.

8 The Midrash teaches:

The day will come when the nations will say to the Jewish people, "The Land of Israel does not belong to you!" At that time the Jewish people will show them that Avraham purchased the Cave of Machpeilah, that Yaakov purchased the city of Shechem [see Bereishis 33:19], and that David HaMelech purchased the site of the Holy Temple from Aravnah HaYevusi [Shmuel II 24:21-24].

(Bereishis Rabbah 79:7)

It's difficult to understand what this midrash means to tell us. How will the Jewish people's claim counter the charges that the nations will level against them? What difference will it make whether Jews purchased these three sites? "Fine!" the gentiles may respond. "You keep those three locales, but the rest is ours!" What universal benefits have we gained through these deeds of sale?

As we pointed out (p. 117), Maharal explains that the number three represents the establishment of a pattern or a condition. A table, for example, needs at least three legs in order to stand. The Mishnah teaches that "the world stands on three things — on Torah study, on the service of God, and on kind deeds" (Avos 1:2). Shechem, Yerushalayim, and Chevron are the three "legs" of Eretz Yisrael. In the spiritual dimension, these three cities constitute the "spinal column" of Eretz Yisrael, the nerve center of the land. Avraham, Yaakov, and David made a point of purchasing these three cities — even though each of them had been

offered as a gift — in order to establish a new spiritual mechanism called "taking possession of the land through negotiation." They perceived that their descendants would one day lose possession of Eretz Yisrael, and that there would be only two methods by which they might reclaim it: by force, or through negotiation with the nations.

When the Jews arrived at the land of Canaan following their forty-year sojourn in the desert, they did not need to negotiate with the inhabitants. God told them to simply march forth and conquer; and that is exactly what they did. In the days of Ezra and Nechemyah, however, the Jews who lived in Babylon did not have sufficient spiritual merit to repossess the land unilaterally. Eventually, they returned to Israel, but only after negotiating with King Koresh and obtaining his consent.

Thus, Avraham, Yaakov, and David purchased these three tracts of land because they foresaw that a time would come when the Jewish people would lack sufficient merit to reclaim the land by force. They set out to establish a precedent that would enable future generations to enter the land through the second method — that of negotiating with the gentiles and buying their way in.

The Talmud explains that this situation will persist until the Messianic era. We will not manage unilaterally to reclaim possession of the land; we will rather be forced to obtain it only with the consent of the nations. Avraham, Yaakov, and David provided us with an alternative means by which to return to Eretz Yisrael under all circumstances.

This is the reason the Hittites were loath to sell land to Avraham. They sensed that if Avraham would succeed in his plan of purchasing a plot of land, that action would establish a pattern for all time that would enable the Jewish people to dwell in Eretz Yisrael even when they could not take it by force through their own merits. They tried with every means at their disposal to prevent Avraham from creating this spiritual mechanism. At first, they categorically refused to give Avraham a burial plot; then, when he threatened them, they insisted on giving it to him as a gift. The one thing they refused to do was sell land to him.

This was the basis of the dialogue between Avraham and the Hittites. The encounter appeared cordial enough, but in truth both sides

realized that the status of Eretz Yisrael and the future of their descendants hung in the balance. The Hittites maintained a strong stand until Avraham outmaneuvered them by insisting on negotiating directly with Efron.

Rashi points out that throughout the narrative Efron's name is spelled with the letter vav, but in verse 16, which describes how he succumbed to his avarice and accepted Avraham's payment, the vav is suddenly omitted. The commentaries explain that the missing vav represents the disintegration of Efron's moral principles. When he agreed to accept payment for the cave, not only did Efron renege on his original commitment to give the cave to Avraham as a gift, he also betrayed his own nation by facilitating the Jewish people's eventual return to the land.

How does the missing vav convey this concept? The numerical value of the Hebrew letters contained in the name Efron (when spelled without a vav) is four hundred, a multiple of forty. This number often indicates drastic change. A fertilized human egg, for example, takes forty days to evolve into a living entity. The flood lasted forty days, and Moshe remained on Mount Sinai for forty days prior to the revelation of the Torah. It took forty years of wandering in the desert for the Jewish people to make the transition from slavery to freedom. The numerical value of Efron's name as it is spelled in verse 16 indicates that he, too, underwent a profound transformation. At that point he succumbed to his avarice and helped Avraham to set into motion a crucial spiritual mechanism, the effect of which is still felt to this day.

The fact is that Avraham did not get the raw end of this deal at all. On the contrary, it was Efron who fell into the trap and sold out his nation's rights to the land, while Avraham succeeded in guaranteeing an eternal Jewish presence in Eretz Yisrael. This is exactly what Avraham wanted, and that was his purpose in paying Efron the four hundred shekels.

The verse "Efron's field in Machpeilah adjoining Mamrei...became established as Avraham's purchase" (Bereishis 23:17) alludes to this theme. By purchasing the field, Avraham created a spiritual fail-safe system that guarantees the Jewish people an eternal foothold in the land.

עח פרקי ספר בראשית תורה

ח. ומבו' שבתקומת הקנין עדיין לא היתה כאן תקומת אחוזת קבר, ועיין רשב"ם, שאחוזת הקבר טעונה רשות כל בני חת ולא די בזה שנעשה לבעל השדה של עפרון. ועיין העמק דבר לנצי"ב ז"ל שכיון שהקביעות לקבר גורמת הפסד בדריסת רגל הרבים לכן צריכים לרשות הרבים לכך.

ויתכן לומר בזה עוד שתורת אחוזת קבר תלו' בקבורה, שמה שקנה השדה לקבר עדיין לא חל בזה תורת קבר שלא יוכל אברהם לשנותו לענינים אחרים, אבל בזה שקבר שם את שרה חל תורת קבר ואחוזת קבר בכל השדה, ועיין הסוגיא בסנהדרין מ"ז, ועיין!

Avraham was not satisfied with Sarah being buried in the land that would become sovereign Eretz Yisrael in the future. Avraham wanted Sarah to be buried in land that would already be sovereign Eretz Yisrael. In order for Avraham to accomplish that he had to effect two transfers, a private transfer and a sovereign transfer. An individual does not have the right to sell his house to another country for it to be under their jurisdiction. When an American buys a house in Syria that doesn't make it part of the United States. An individual Syrian can't even sell his house to the United States itself to make it legally part of the United States. Only a country can do that. On the other hand, if a country sells a province to another country, the residents continue to own their houses there. They are just under a different sovereign and governed by different laws.

In order for Avraham to accomplish the personal transfer he needed to buy the land from Efron, but in order for the purchase to be a sovereign transfer, as well, he needed the permission of the local governing body. That is why we see that the Bnei Cheis were involved during the entire transaction. In the beginning, the first people Avraham asked permission from were the people of Cheis.⁶² When Efron responds, as well, the Torah says⁶³ that he responds "באזני בני" — in the ears of the Bnei Cheis, for all who come to the gate of his city" that he is giving the field to Avraham⁶⁴ "לעיני בני" — in the view of all the members of my nation." Then, instead of bowing to Efron in thanks, Avraham bows⁶⁵ לפני עם הארץ — before the members of the council." Then Avraham responds again⁶⁶ באזני בני — in the ears of the members of the council." From the tremendous emphasis the Torah places on the members of the city being present we see clearly that this was no ordinary purchase of land. The members of the city were part of the transfer as well, since it was a transfer of sovereign rights to Avraham in addition to ownership.

As we go further through the story we see even more points that support the fact that this was a sovereign purchase changing the land into Eretz Yisrael. Rashi⁶⁷ explains that Avraham paid Efron with currency that is accepted in every country. Why would it have been necessary for Avraham to pay for the field this way? It is highly unlikely that whenever people bought land they used international currency. However, it is far more likely to have occurred if the transaction was between different national entities.

The next pasuk⁶⁸ says "And Efron's field arose," which Rashi explains to mean⁶⁹ that the field was elevated in that it left the possession of a commoner and became the possession of a king. The Maskil LeDavid⁷⁰ is bothered by why Rashi focuses on the elevation from the property of a commoner to the property of a king rather than the elevation resulting from being the property of a rasha and rising to become the property of a tzaddik or the like. However, based on our pshat this is clear: The point is that this was a sovereign purchase and the land was transferred into the possession of the king of Eretz Yisrael — Avraham Avinu.

מקחו של צדיק עם ותלמודו בידו

החשש מפני הטענה של "בר מצרא" נפתר, אך עדיין היה קיים חשש אחר, החשש מפני הפקעת שטח הקבורה ע"י מועצת העיר למטרות ציבוריות, כמקובל היום במקומות רבים בעולם. גם חשש זה עמד לפני אברהם אבינו בעת קנייתה של המערה.

מזן הגרייז ז"ל מבריסק עמד על כך והראה כיצד בפרשה טמונה עובדה נוספת, שאינה נראית בעליל מתוך קריאה פשוטה של הפרשה. אברהם אבינו עשה שתי פעולות. תחילה קנה את השדה מעפרון, כדי שיוכל לקבור בקבר משלו, שכן הצדיק מקפיד להיות קבור בשלו. קנין זה הספיק לקבורתה של שרה. ואמנם, מיד לאחר שנגמר קנין זה, הלך אברהם לקבור את שרה. אך בזאת לא היה די. לאחר קבורתה של שרה ערך אברהם חוזה נוסף, שבו קנה מעם מועצת הישוב זכות נצח על המקום והבטחה כי לעולם לא יופקע השטח למטרה כל שהיא.

והדברים מבוארים יפה בפסוקים שבסופה של הפרשה:

"ויקם שדה עפרון אשר במכפלה אשר לפני ממרא, השדה והמערה אשר בו וכל העץ אשר בשדה אשר בכל גבולו סביב לאברהם למקנה לעיני בני חת בכל באי שער עירו".

קנין זה היה אמנם "לעיני בני חת", אך היה מעם עפרון. מעתה השדה של אברהם. ולכן: "ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו אל מערת שדה המכפלה על פני ממרא היא חברון בארץ כנען".

ואז, לאחר שעברו שבעת ימי האבילות, התפנה לטפל בסידור שיבטיח לו, כי הקבר לעולם לא יופקע ע"י מועצת העיר: "ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם לאחוזת קבר מאת בני חת". קנין זה לא היה דחוף מפני שלא נגע לכאן ועכשיו. היה אפשר לדחות אותו לזמן מאוחר יותר. וכאשר התפנה אברהם, והיה זה כאמור לאחר קבורתה של שרה, דאג לקיום הקבר מאת בני חת. מבני חת ולא מעפרון, שכן לעפרון כבר לא היה כל חלק במערה, לאחר שכבר מכר אותה, וכל קנינו של אברהם לא היה אלא לקבל אישור על אי הפקעתה של הקרקע בכל שעה ומצב.

הגה כי כן, בכל מעשיו של אברהם שולטים הסדר והמשטר. גם בשעת אבל ומצוקה קנינו אינו חפז ובהול כשל מי שאין דעתו נתונה לשיקול דעת ולחשיבה מעמיקה. אברהם אבינו פועל מתוך חישוב מדויק ובדיקת כל השלכה ממונית אפשרית. כל חלקי הישולחן ערוך עומדים לפניו, על כל סעיפיהם וסעיפיהם הקטנים, בשעה קשה וכואבת כמו בשעה טובה ומוצלחת. כי זו דמותו של האדם השלם.

15 נו פניני ספר בראשית דעת

ותמונה הדבר, איך שייך ענין תקומה גבי שדה, הלא מושג זה שייך רק לבעלי הרגשה אבל לא אצל בעל חיים, וכ"ש אצל דומם שאין לו שום שייכות להרגשה ולהבחנה אם הבעלים גדול או קטן?

ולהבין ענין עמוק זה, קודם כל עלינו לדעת יסוד חשוב, שחלות קנין בדיני

התורה מהוה מציאות בעצם החפץ ומקשרו אל האדם שהוא שייך לו מעתה, כי חוקי התורה אף בנוגע לדיני ממונות אינם מבוססים על אדני דברים מוסכמים להנהגת בני אדם, אלא שחלות קנין צריך לפעול איזו מציאות על דבר הנקנה ומהו נובע דינים שונים - איזה קנין חל או לא חל, כמו אין מטבע נעשה חליפין, ובעי כלי לחליפין, וכדומה. ועוד יסוד גדול עלינו לדעת, מה שמובא בספרים הקדושים שכל נברא הוא רק חלק מהבריאה כולה, ודבוק ומושרש בחלק יותר עליון ובעולם יותר גבוה ממנו, וכמו שאמרו חז"ל (ב"ר י' ובזוהר הקדוש) אין לך כל עשב ועשב שאין לו מזל ברקיע שמכה אותו ואומר לו גדל, ולכן בשרשה תקומה הגיעה לה - ע"י תוספות איזה מעלה וחשיבות - כשיצאה מיד הדיוט ליד מלך, והדברים ארוכים. ועייני שעי"ד קדושת התורה.

There is another way we may understand the ascension Ephron's field underwent through its transference to the ownership of Avraham. The Torah at times presents us with physical reminders of the Torah way of life. One example of this would be the *mitzvah* of *tzitzis*. The verse states that the *tzitzis* are supposed to have the effect of reminding a person of his obligation to the Torah and *mitzvos*. How do the strings of the *tzitzis* accomplish this task? The Talmud (*Sotah* 17a) provides us with the answer. According to the Torah's specifications, one of the strings on each corner of a garment with *tzitzis* is to be dyed with *techeiles*. The Talmud teaches that the color of the *techeiles* reminds a person of the ocean. The ocean's color in turn reminds a person of the sky. The sky then makes a person think of the Heavenly Throne — which of course serves as a reminder to adhere to the requirements of Hashem's Torah.

→ The *Me'aras Hamachpeilah* and the land upon which it stood would now serve a similar function. They would act as a landmark — not a physical but rather a mental landmark — causing people to think of Avraham and his faith in Hashem. This would result in people following the ways of Avraham, thus glorifying the Name of Hashem. It is for this reason too that the verse mentions the trees that stood in the field — they are visible from afar and often serve as the landmark which delineates a person's property.

The concept of a place serving as a reminder triggering the fear of Hashem can be found in the instance of Shmuel Hanavi. Dovid Hamelech ran to Shmuel's home, hoping to escape persecution at the hands of Shaul and his followers. He was followed there first by Shaul's messengers and eventually by Shaul himself. The verse relates that as each individual approached Shmuel's home — even before they saw Shmuel himself — they were overcome by the spirit of Hashem. The sight of Shmuel's dwelling place alone was sufficient to cause them to remember Shmuel. This triggered in them the desire to follow in his ways — to rid themselves of all evil and search for the truth.

R. Wolbe

When Sarah Imeinu passed away, Avraham went to the Bnei Cheis to purchase *Me'aras Hamachpeilah* as a burial ground for his wife. After he bought the land from Ephron, the Torah tells us: *And Ephron's field rose*. Rashi explains that the field was elevated, so to speak, when its ownership was transferred from a layman (Ephron) to a king (Avraham). What difference does it make to the field who owns it?

The Vilna Gaon on *Megillas Esther* (3:13) writes that there are three *mitzvos* performed on the day of Purim — the reading of the *Megillah*, the giving of *mishloach manos* to complement the *seudah*, and *matanos l'evyonim* — corresponding to the three components of a person. The reading of the *Megillah* corresponds

to the *neshamah*, *mishloach manos* corresponds to the body, and *matanos l'evyonim* corresponds to the person's material acquisitions. It is evident from this explanation that one's money and possessions are part and parcel of who he is. If so, we can understand why *Me'aras Hamachpeilah* experienced a spiritual ascension after it was purchased by Avraham. It had been an essential part of Ephron, and now it became an essential part of Avraham, the greatest person living at the time.

→ We tend to believe that we are in control of our money and that we may do with it as we see fit. This perception is incorrect, however. Every dollar we have, and every item we acquire, was ordained

מפרש רש"י: "תקומה היתה לו שיצא מיד הדיוט ליד מלך".

ללמדנו בא, כי הפצי האדם אינם דבר נפרד ממחוחו, אלא קשורים הם קשר בלתי נפרד עם מציאות בעליהם, בעלותו הם מתעלים אתו ולהפך בירידתו, ואפילו הרברים הדוממים יש להם עליה וירידה על ידי בעליהם.

שדה שיצא מעפרון היה עד עכשיו בדרגה נמוכה, בהיותו שייך לעפרון, ואישיותו ומחוחו השפיעו עליו לרעה, ועכשיו הוא עלה ובא על תקנתו, בכניסתו לרשותו של אברהם אבינו.

פירש"י, תקומה היתה לו שיצא מיד הדיוט ליד מלך, ע"כ. ונראה ביסוד הדברים, שהרי חזינן (עי' ע"ז. נא: כל הסוגיא) דדין משמשי ע"ז כע"ז, והרי דעל המשמש חלים דיני הדבר שמשמשי אותו, ומרובה מדה טובה, ולהבריל, כלי

שרת קדושתם מדין משמשי המקדש. והנה נראה לפי"ז שכל הנכסים השייכים לאדם הרי הם בתורת משמשים לו, וחלים עליהם דיניו ומעלתו, ומשמשי רשע ובעל עבירה טומאת העבירה עליהם, ומשמשי צדיק קדושתו עליהם. וזהו ענין התקומה

להשרה שהיתה קודם שדה עפרון, וא"כ טומאת עפרון עליה, ומעתה שנעשית שדה אברהם הרי ממילא קדושתו של אברהם חלה בה בעצמותה, וזוהי תקומה גדולה להשרה ודוק. [א"ה, ע"י לשון המסילת

ישרים (כפ"א), כי הצדיק הוא מתעלה והעולם עצמו מתעלה עמו, כי הנה עליו גדול הוא לבריות בהיותם משמשי האדם השלם המקודש בקדושתו יתברך וכי, ע"ש].

20

to be in our possession, and we become a guardian of everything we own. Therefore, we must allocate our money properly and not act negligently with regard to our belongings. One who constantly spends money on frivolities might very well be lacking in his *emunah*, for he shows that he does not believe that his money was given to him by Hashem with a specific purpose in mind.

"Every dollar we have, and every item we acquire, was ordained to be in our possession, and we become a guardian of everything we own."

A number of incidents in the Torah, as interpreted by Chazal, demonstrate this idea. One such example is when Yaakov Avinu forgot several small vessels and endangered himself by going back across the river to retrieve them. Yaakov acknowledged that his money was given by God, and therefore expended time and effort to retrieve seemingly insignificant utensils.

All of a person's possessions are given to him for a purpose. If he doesn't need a particular item himself, then it was given to him to allocate to others who do need it. Just because one may have no use for the item, that does not mean he may act carelessly with it. One who takes care of his belongings is, in effect, displaying his emunah that the Creator gave him those items for a reason.

(Shiurei Chumash, Parashas Chayei Sarah 23:17)

24

And Ephron's field stood (23:17) — וַיִּקַּם שְׂדֵה עֶפְרָיִם

Rashi, troubled by the verse's use of the word "stood" in reference to a field, comments that this means the field had an ascension, in that it left the possession of a commoner for the possession of

Let us analyze this further. The innate holiness of Eretz Yisrael can be divided into two categories. First, there is the holiness that existed from the beginning of Creation. This holiness would be present irrespective of Avraham's purchasing of the field. Second, there is the holiness which was placed on the land when Yehoshua and Bnei Yisrael conquered it. This holiness, too, would not have been effected by Avraham's purchase of the land. This being the case, how was an "ascension" of the field effected by Avraham's purchase?

The answer to our question is that Rashi is not discussing the holiness of Eretz Yisrael. Rather, he refers to the potential for holiness that exists in every material object created by Hashem. Whether or not an item is considered "holy" depends on the end use of the item. If the item is used in a way that allows it to fulfill a higher purpose, it can be said to have had an ascension. A simple example of this would be the parchment used in the writing of a Sefer Torah. The parchment is sanctified through its use for such a lofty purpose. The same is true of any item that is used for the benefit of a righteous person. Rashi is telling us that Ephron's field had an ascension because it would now be used by Avraham as a burial plot for the righteous Sarah.

26

להיות לו לסייע לעבד בוראו, הוא מתעלה והעולם עצמו מתעלה עמו, וכו'.

והנה על העיקר הזה העירונו זכרונם לברכה במדרש קהלת, שאמרו זכרונם לברכה (קהלת רבה ז), "ראה את מעשי האלהים" וגו' - בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון, נטלו והחזירו על כל אילני גן - עדן ואמר לו, ראה מעשי כמה נאים ומשכחים הן, וכל מה שבראתי - בשבילך בראתי, תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי"

(חסידות ישרים - פרק א)

כוחו של האדם הוא כל כך גדול עד שמעשיו משפיעים על כל הבריאה כולה ומשאירים רושם על כל חלקיה וזמם צומח חי ומדבר.

אדם הראשון לאחר שהראה לו הקב"ה את כל מעשיו כמה נאים ומשובחים הם, נתבקש והוזהר תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי, כי אם הוא מתדבק בבוראו ועושה רצונו אזי כל רמתה הרוחנית של הבריאה כולה מתעלית, ואם האדם חוטא ומתרחק מבוראו לא על עצמו בלבד מביא הוא חורבן אלא על כל הבריאה כולה.

שם ברשי: "תקומה היתה לו, שיצא מיד הדיוט ליד מלך".

לכאורה מה איכפת לשרה אם היה קודם ביד הדיוט ואיכ"כ עבר לידי מלך? אלא שכבר מבואר במסילת ישירים בפרק הראשון, שכשאדם עולה - מתעלה עמו כל הבריאה. המסילת ישירים מביא דוגמא ממה שכתוב בחז"ל (חולין צא. ב) שכששכב יעקב אבינו בחדר הבית האבנים שהניח מראשותיו רבו ביניהן וכל אחת רצתה שעליה יניח הצדיק את ראשו והקב"ה עשאן אבן אחת, וזהו שנאמר "ויקח את האבן". והיינו שיש קשר בין האדם לטבע, וככל שהאדם גדול - הוא מרומם את הטבע.

וכן הוא להיפך, ככל שהאדם הוא יותר קטן הוא מוריד את הטבע. חז"ל (עין רמב"ן יקרא כו, ו) אומרים שבגן עדן לא היו חיות טורפות, ואחרי החטא של אדם הראשון או התחילו החיות לטרוף אחרי את השני. זאת אומרת, שכשאדם הראשון ירד מגדולתו זה השפיע גם על בעלי החיים.

23

במעשה של אותה אלמנה שבאה לאלישע (מלכים ב פרק ו) ואמרה לו שהנושה בא לקחת את ילדיה תמורת החוב, ואלישע אמר לה שתמלא שמן בכל הכלים ותמכור, ותשלם את חובה - זה לא היה סתם נס. עצם מהות הטבע היא להתרבות. ואצל אלישע עמד הטבע על טבעו הראשון להתרבות. אבל ענין זה הוא רק באדם גדול שעושה רושם על הטבע, והטבע מתעורר וחוזר לטבעו הראשון שלפני החטא. וכן כשקנה אברהם אבינו את השדה - "תקומה היתה לו".

דברי המסילת ישירים הנ"ל נכתבו כהקדמה לפרקי הקדושה. בפרק הקדושה (פרק כו) חוזר שוב המסילת ישירים על המדרש הזה בגלל שזהו הגדר של קדושה, ומבאר, שכשאדם אינו יורד בשום אופן מדרגתו אל הגשמיות, אז הגשמיות מתעלית אליו.

25

אדם הנספד

הספד אברהם אבינו על שרה אשתו

והנה כאשר נפטרה שרה ספד לה אברהם הספד גדול כמובא באריכות במדרש תנחומא:

ז"ש"ה אשת חיל עטרת בעלה (משלי יב) זה אברהם שהיה מקונן על שרה מה כתיב למעלה מן הענין ותמת שרה וגו' התחיל אברהם לבכות עליה ולומר אשת חיל מי ימצא בטח בה לב בעלה (שם לא) אימתי בשעה שאמר לה אמתי נא אחותי את, גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה, דרשה צמר ופשתים בין יצחק לישמעאל שאמרה גרש האמה הזאת ואת בנה, היתה כאניות סוחר ותוקח האשה בית פרעה ועוד וישלח אבימלך, ותקם בעוד לילה אימתי וישכם אברהם בבקר זממה שדה ותקחהו זממה ונטלה שדה המכפלה ושם נקברה שנאמר ואחרי כן קבר אברהם את שרה וכו'.

(תנחומא חיי שרה פרק ז)

בין כל הפסוקים מובא "זממה שדה ותקחהו" - זממה ונטלה שדה המכפלה ושם נקברה שנאמר "ואחרי כן קבר אברהם את שרה".

יש להעיר כאן:

מהו הלשון "זממה" שדה ותקחהו, היה לומר "קנתה" שדה או המערה, ומה הענין בלשון זממה. ועוד הרי לא שרה קנתה את השדה הלא אברהם קנאה מאת בני חת, ומהו זממה. יש להבין מה ענין של הספד יש בדברים אלו, וכי ענין של קניית השדה לקבורה יש בו קשר להספד עצמו על האשה הגדולה שהיתה באותו דור?

כח האדם במעשיו יכול להשפיע על הבריאה

והנראה לכאור על פי מה שכתב מו"ר הרה"ג רבי ד. ד. גולד שליט"א בספרו ארחות מוסר בכונת דברי רש"י שכתב "תקומה היתה לו".

הנה ידועים דברי חז"ל בדבר ציווי הבורא לאדם הראשון "תן דעתך שלא תחריב את עולמי", וז"ל המסילת ישירים:

ואם תעמיק עוד בענין תראה כי העולם נברא לשמוש האדם, אמנם הנה הוא עומד בשקול גדול, כי אם האדם נמשך אחר העולם ומתרחק מבוראו, הנה הוא מתקלקל ומקלקל העולם עמו, ואם הוא שולט בעצמו ונדבק בבוראו ומשתמש מן העולם רק

איתא נספריים כי קדושת השלושת אבות הק', הם מכוונים נגד ואהבת את ה"א בכל לצדק וכל נפשך וכל מאדך, אהבה אבינו ה' אהבה כל ל, יחא אבינו מסר נפשו בעקידה הוא נגד כל נפשך שדרשו חז"ל אפי' נוטל את נפשך, ויעקב אבינו הוא נגד כל מאדך. מאחמ"ו וזללה"ה שמעתי שם הפרי נדיק כי כל מאדך, אין הכונה רק שיהיה ה' עם כל המאדך, רק המכוון הוא גם להכניס אהבה הש"מ לתוך המאד, כידוע כי קדושת האדם מתפשט לתוך הקנינים, שגם הם מתעלים עם האדם, כמו שמנינו אלל ממורו של רפז"י, וזהו הדלגא של יעקב אבינו, שהכניס אהבה ה' לתוך קניניו.

בקירות הבנין חיידקים מכמה סוגי מחלות מדבקות מהחולים ששכבו שם משך דורות וזהו מקור המחלות שחלו בהן חולים כעת ומיד הרסו את כל הבנין והוציאו את כל עצי ואבניו ועפרו מחוץ לעיר ושרפום עד שלא נשאר שום זכר מכל הבנין. ומעתה אם במחלות הגוף כך, שאנו רואים שהחיידקים נשארו ונכנסו בכוחלי הבית ויצאו והזיקו לאורך עשרות או מאות שנים, קל וחומר במחלות הרוחניות כלומר חיידקי הטומאה של מחלות הנפש החוטאת ודאי שבכחם להורעיל את האור בטומאה וזהמא לאין ערוך ולאין שיעור.

וזהו הכוונה במה שאחז"ל שבדור המבול אף החיות והבהמות והעופות נזקקו לשאינם מינם וגם הארץ זינתה, כי אנשי דור המבול עלו פשעיהם למעלה ראש וטימאו את עצמם ואת העולם עמהם בטומאה גדולה כל כך עד שנכנסה טומאה זו גם בבעלי חיים ובארץ, והטומאה הזאת גברה עליהם באופן אנוש כל כך עד שאיברו כל זכות קיום.

התקומה בשדה המכפלה על ידי אברהם ושרה

על פי המבואר כתב לפרש בדברי רש"י הג"ל על הפסוק "ויקם שדה עפרון" - תקומה היתה לו, שעל ידי שהשרה יצאה מרשותו של עפרון החתי ונכנסה לרשותו של אברהם אבינו, נתעלתה ונתרוממה כל השיעור קומה הרוחנית של השרה עצמה ותקומה היתה לו.

מעתה נראה ליישב מה שתמהנו בפתח הדברים בפסוק "ויקם השרה והמערה אשר בו לאברהם לאחוזת קבר מאת בני חתי", דלכאורה נראה מיותר, שהרי כבר בתחילה נאמר "ויקם שדה עפרון" ומה הצורך לכפול ולומר "ויקם השרה והמערה".

ועוד, הרי מטרת הקנייה כבר הוזכרה בתחילה שהיא לאחוזת קבר, וכן שנקנתה מאת בני חת ומהי הכפילות שוב "ואחוזת קבר מאת בני חת".

לפי המבואר נראה שבה ללמדנו שרק אחר שקנה אברהם את השרה באופן שעלתה ונתרוממה להיות מקום מקודש וראוי לקבורת שרה, אז קבר אברהם את שרה אשתו.

ומשום כך כפלה התורה לומר גם "השרה" וגם "המערה" אשר בו, להורות על ב' הדברים אשר נתקדשו כל אחד מצד עצמו גם הקרקע שהיא השרה וגם המערה בהיותה מקום מקודש הראוי לקבורת שרה אמנו.

זממה שדה - נתעלתה בעילוי גדול

זהו היה הספדו של אברהם אבינו את שרה אשתו היה כמבואר "זממה שדה ותקוהו", שדה המכפלה ששם נקברה, אכן נקנתה על ידי אברהם, אך מטרת קנייתו היתה עבור קבורת שרה, ולכן שרה שנתקדשה בקדושה רבה והשפיעה על העולם כולו, היתה צריכה להקבר במקום הראוי לה - במקום שיתעלה עילוי גדול להיות ראוי לקבורתה, ולכן אברהם קנה את המקום על דעת כן שיתקדש להיות מקום מקודש.

זהו - תקומה היתה לו, התרומם וקם להיות מקום ממין אחר.

בזה גם אפשר לכאר הלשון "זממה שדה", היינו דבמעשיה ובכוונותיה כאן בעולם הזה, זממה להיות במקום מקודש שעשתה מעשים אשר בתוצאתם הגיע לה להיות במקום זה, על כן התקדשה המערה בקנייתו להיות ראוי לקבורת במקום קדוש.

על כן נקרא מקום זה על שמה אף על פי שבעצם הקנייה נעשתה על ידי אברהם. נמצא שרבי אברהם אבינו לשרה אשתו אין לך הספד גדול מזה, אשר כל חייה קדושים באופן שגם אחר מותה תהיה במקום מקודש, הרי זה מעיד על אופי ומהלך חייה בעולם הזה.

משום כך אחר שנאמר "ויקם שדה עפרון" נאמר "ויקם השרה והמערה" והכוונה בזה, כי אחר שהוקמה השרה ביציאתה מרשות עפרון הוקמה הקמה אחרת על ידי אברהם אבינו מכת אחיותו בשדה, שהרי ב' פעולות היו בשדה א. יציאה וניתוק מעפרון, ב. כניסת השרה לרשות אברהם.

זה היה ענין התקדשות הקרקע בגאולת הקרקע על ידי יציאתה מרשות עפרון, וכניסתה לרשות אברהם אבינו שהיה שלב נוסף בכך שהתעלתה והתקדשה בקדושה נוספת.

מכאן יתד ופינה לגדולי רבותינו לכאר לנו כמה מאמרי חז"ל:

וירא אלוקים את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ

(מז ו. יב) רבי עזריה בשם רבי יהודה בר סימון אמר הכל קלקלו מעשיהן בדור המבול הכלב היה הולך אצל הזאב והתרנגול היה מחולך אצל הטווס הדא הוא דכתיב כי השחית כל בשר השחית כל אדם אין כתיב אלא כי השחית כל בשר רבי לוליאני בר טברין בשם רבי יצחק אמר אף הארץ זינתה היו זרעין לה חטין והיא מפקא זונין

(בראשית רבה כח. ז)

ותמה בבית הלוי עה"ת דיש להבין בשלמא האדם הוא בעל בחירה, אבל הכהמה הרי אין לה יצה"ר לענינים כאלו ועשייתה הוא רק בטבעה, והיאך תעשה כדברים הללו.

והוסיף רבי אליהו לופיאן זצ"ל להקשות לב אליהו (פרשת נח) דמשמע מדברי חז"ל שמה שהשחיתו הבעלי חיים את דרכם על הארץ גרם להביא עליהם את מי המבול ומה שייך להעניש בעלי חיים מחמת כך.

אדם ע"י הרגלו מטביע בבריאה את מעשיו

וביאר הבית הלוי, דכמו שהאדם פועל בעצמו ע"י הרגלו במעשיו הרעים ועושה בעצמו טבע שני להיות טבעו משתוקק ונמשך לעשות כמעשיו הקודמים, וגם אם בשכלו מכיר כי לא טובים הם, וכמו שאמר הכתוב "לא יתנום מעלליהם לשוב" דגם אם בשכלו רוצה לשוב עם כל זאת מעללי הקודמים אינם מניחים אותו לשוב כי הם השרישו בגופו טבע שני להרע.

ואפילו אם חוטא בצינעא בינו לבין עצמו מכל מקום על ידי המשכו אחר איוו תאוה הוא מבכיר כחוה של התאוה הלזו עד שמשריש זה בטבע של כל הברואים ובהעולם להיות טבעו נמשך לזה יותר ממה שהיה מקודם, כי כן יסד מלכו של עולם בהטביעו טבע לכל ביותיו להיות טבעם נשתנה ונמשך אחר מעשה האדם והרגלו, וכפי רוב עשיית האדם כן ישתנה טבע כל הברואים אם מעט ואם הרבה.

ולא לכד בבריות החיים אלא גם בדוממים נעשה טבע חדש הגורמים להשוכן בתוכם להיות להם נטיה לזה, וכמו שאמר הכתוב "ותבואו ותטמאו את ארצ"י דעל ידי מעשיהם טמאו גוף הארץ, כי טבע המדינות חלוקים ג"כ, וענין זה הגם שלא נוכל להשיגו בשכל מכל מקום כל אדם יוכל להרגישו בחוש ממש בבואו לאיזה מדינה אחרת חרשה שהיא פרוצה באיוו פרט מן הפרטים ימצא גם בעצמו איוו נטיה והמשכה לזה הפרט יותר ממה שהיה לו כשהיה במדינה אחרת, עכ"ל.

בית החולים העתיק שנותן

רבי אליהו לופיאן זצ"ל הוסיף להמחיש הענין על פי מה שאירע בנעוריו כשלמד בישיבת לומדיה והיה שם בעיר בית חולים בנוי מעצים עבים ישן נושן מכמה דורות, עד כי גם האנשים הוקנים לא ידעו מתי נבנה בית החולים ואירע כמה פעמים שחולים אשר שכבו שם זמן ארוך חלו במחלות אחרות אשר לא חלו בהן מעולם ותהום כל העיר על זאת והרופאים לא ידעו מאין מקור הרעה והביאו כמה פרופטורים גדולים מוראשא וישבו בעיר משך זמן וחקרו ובדקו עד שבאו לידי מסקנה ואמרו היות שבת החולים הוא ישן מאד ולא בנוהו מחדש כל הזמן נבלעו

קניית המערה עבור שדה

עוד אפשר לומר שה"ויקם" השדה והמערה, וה"ויקם" שדה עפרון שנאמר ב' פעמים, נאמר פעם אחת כנגד אברהם אשר בקניית המערה קידשה והפכה למקום קדוש, והשני כנגד שדה אמנו אשר פעלה ויצרה מציאות של חיים קדושים אשר הכירוה לזאת שתקבר במקום קדוש, ובדאי אחר שנטמנה הוסיף קדושה על קדושתו. למדנו כאן עד כמה חייו של אדם משפיעים קדושה וטהרה אף על הדומם.

פכים קטנים אך קדושים

עוד יש לציין שכבר הזכרנו מה ששמעתי ממר"ר מרן הגאון הגדול הגר"י אדלשטיין שליט"א, אשר שמע ממרן הגאון הצדיק רבי אליהו דסלר זצוק"ל שביאר שיעקב אבינו חזר על פכים קטנים, כיון שהשימוש בהם הפכו להיות כעין תשמישי קדושה שיש בהם קדושה בחפצא, ועל כן נראה שצדיקים חביבי עליהם ממונם ואכמ"ל.

כמעטו ופועלותיו של אדם, מקדש את הבריאה!!!

בתיב להלן צפרשה "יותר יעקב לנדו", ומציא רבינו צחי דרשת חז"ל א"ת לנדו אלא לנדו, שחזר עבור פכים קטנים, דברים שאין להם הרצה שויות, והדבר מוצן א כי אם קדושתו יעקב התפשט לתוך קניינו, א"כ אפילו בפכים קטנים נכנס קדושה, ולכן

חס יעקב"א אפי' על כלי חרס, שלא יאבד אפי' נקודה מקדושתו.

ובמשך חכמה פ' ואתחנן כ' ציבור אחר צוה שיעקב"א חזר עבור פכים קטנים, כי ה"י צוה הכנה לקיום מצות ככל מאדך בשלימות. והכונה הוא כי לאחר שמסר נפשו עבור פכים קטנים, שאין בהם רק שויות של פרוטה, הרי צוה הראה תשיבות של כל פרוטה ופרוטה, וכל פרוטה הוא כנפשו, ואח"כ כשיתן נדקה לעני פרוטה יתקיים צוה ככל מאדך. והוא הצנה נפלאה צענין ככל מאדך, כי אם האדם נותן דבר שאינו מרגיש לזה התקשרות צעם, הרי אינו נותן המאור שלו, כי אינו קנוי לו, וחסר בשלימות המדה של ככל מאדך. ורק כאשר האדם חס על ממונו, ונותן מזה הממון עבור אהבת השי"ת, אז יש קיום של אהבת ה' ככל מאדך בשלימות.

מסילות בלבבם

מה

הכרה בערך החפץ סימן לבעלות כתוב כאן יסוד עמוק, דחשיבות הערך של חפץ אין ידוע ונגלה אלא לבעליו, מי שמבחין בעומק תוכן החפץ אין זאת אלא בגלל שזה תחת בעלותו. מכלל הן אתה שומע לאנן דמי שאינו רואה ומכיר בחשיבות החפץ סימן מזה שאין הוא בעל החפץ הנכון.

ובגין כך לא אתגלי לעפרון כלום, ולא הוה חמי אלא חשוכא, ועל דא זבין לה"י.

אם כן ממה שעפרון לא ראה את האור כי טוב שבמערה הזאת, והא ראה ממה שהיה מוכן למכור אותה, דאילו ראה מה שראה אברהם אף פעם לא היה מוכרה, ומאחר שמכר את המערה בודאי לא הכיר במעלתה, בכך העיד על עצמו שמעיקרא דמילתא אין לו שום בעלות עליה. לעומת זה אברהם מיד בפעם הראשון כשנכנס לשם (כפי שיבואר בהמשך) הבחין ברב ערכה, והרי זה מוכיח כמאה עדים שהמערה שלו, ידעא לית מלה אתגלייא אלא למאריה'.

אין זה אומר שניתן להפקיע ממנו את החפץ באין דין ודברים, ברור שעל פי דיני חושן משפט זה שקנה והשיג את החפץ הוא הבעלים עליה, עד שאינו מעביר זאת אל השני בתורת הקנינים. אמנם דברי

הזוהר הקדוש אמורים בהתיחסות פנימית ובמבט מרום, כי יש לך אדם שבמציאות החיצונית הוא זה שמחזיק בחפץ אבל במהות עצמיתה אין לו שייכות וקשר, ובסופו של דבר יסבב מסבב כל הסיבות שיתגלגל ויגיע לידי בעליו האמיתים, שעבורם נועד חפץ זה מן השמים.

וזאת אומרת שבמובן פנימי היה אברהם 'בעל' המערה והשדה מאז ותמיד, אף פעם לא היתה זאת קנינו של עפרון בן צוחר החתי, שלא נתגלה לו בה מאומה. אלא שבחיצוניות, בהתאם לנוהלים שבעולם העשייה, היה צריך לעבור כל התהליך של תורת מקח וממכר, על מנת שתקום שדה עפרון אשר במכפלה, השדה והמערה אשר בו, לאברהם למקנה ללא עוררין. כל המשא ומתן שבפרשה זו לא היתה אלא בשביל לעשות קנין גם בחיצוניות, שבאופן רשמי תעבור המערה לרשות אברהם.

ויתן לי

אם לדין עדיין יש מקום לטענת מקח טעות, מאחר ועפרון לא הכיר בשויות השדה כפי ערכה האמיתי, שכן אי עפרון הוה חמי במערתא מה דהוה חמי אברהם בה לא יזבין לה לעלמין, ונמצא שהיה יכול אחר כך לבוא ולבטל את המקח, ולומר: בטעות מכרתיה!

א. בוא וראה, אילו היה עפרון רואה במערה מה שראה אברהם בה, לא היה מוכר אותה לעולמים. אלא ודאי לא ראה בה ולא כלום, שהרי אין דבר מתגלה אלא לבעליו, על כן לאברהם נגלה ולא לעפרון. לעפרון לא נתגלה שלא היה לו חלק בו, על כן לא נתגלה לעפרון כלום, ולא ראה אלא חושך, על כן מכרה.

קובץ האקדמות - חזון הבטחון

הנאותו בו, באשר אמר החכם (קהלת ו, ב): ולא ישליטנו האלהים לאכל ממנו, ויהיה אצלו פקדון ששומר אותו מן הפגעים עד שישוב למי שהוא ראוי לו, כמו שאמר (קהלת ב, כו): ולחוטא נתן ענין לאסוף ולקנוס לתת לטוב לפני האלהים, ואמר (איוב כו, יז): כיין וצדיק ילכש וקסף גפרו יחלק. ואפשר שיהיה

ע"ז זאת נתחכם אברהם אבינו ע"ה, לקיים מה שנאמר (תהלים י"ח כז): "עם נבר תתברר ועם עקש תתפתל", ודרש ממנו להקנות לו השדה גם בתורת מתנה, שכל הנותן בעין יפה הוא נותן ואינו יכול לבא בטענת טעות.

כה הם דברי השפת אמת (ליקוטים): "ויתן לי וגו', וכן כתיב בכסף מלא יתננה וגו', ולא כתוב לשון מכירה? ונראה על פי מה שכתוב בזוהר הקדוש כי לעפרון לא נגלה קבורת אדם וחיה, ולכן לא רצה להונות אותו, ופירש לו שאחר כל הכסף מקבלה בתורת מתנה".

התגלות פנימית

ועדיין יש מקום לבעל דין לחלוק, אם אכן לבסוף יתודע עפרון לחשיבות ערך המערה, מאן יימר שזה באמת שייך לאברהם מכח ההוכחה ידהא לית מלה אתגלייא אלא למאריה, והלא בסופו של דבר גם לעפרון נתגלה הסוד?

עוד זאת למדנו מדברי הזוהר כי אכן נודע הדבר לאברהם אבינו כבר מלפני כשלושים ושמונה שנה, בעת שבאו

אליו המלאכים (שנה לפני לידת יצחק שהיה בן ל"ז שנה בפטירת שרה אמנו), כאשר "ואל הבקר רץ אברהם" (בראשית י"ז).

נביא את סיפור הדברים בסגנון קל מתוך דברים הכתובים בפרקי דרבי אליעזר (פרק לה): "כשנגלו עליו המלאכים היה סבור שהם אורחי הארץ ורץ לקראתם, ורצה לעשות להם סעודה גדולה... ורץ להביא בן בקר, וברח מלפניו בן הבקר ונכנס למערת המכפלה, ונכנס אברהם אחריו ומצא שם אדם הראשון ועזרו [חנה] שוכבים על המטות וישנים ונירות דולקות עליהן, וריח טוב עליהם כריח ניחוח, לפיכך חמד המערה לאחוזת קבר".

שאלות השאלה מדוע המתין כל אותם השנים, ולא השתדל לקנות את השדה והמערה מאז, עד שהיה מתו מוטל לפניו? כך שואל הזוהר: "ואי תימא אי הכי אמאי לא בעא לה עד השתא"? ומתוך: "בגין דלא ישגחון עליה", "שיאמרו מה ראה אברהם עתה לקנות לו שדה ומערה? איזה מטמון ראה בה" (הרמ"ק באור החמה). לכן לא ביקש לקנותה מאז "הואיל ולא אצטרין ליה, השתא

דאצטרין ליה אמר: הא שעתא למתבע ליה".

והדברים צריכים תלמוד. עם כל תשוקתו העזה ודאי שלא היתה רצונו של אותו צדיק להחזיק בדבר שאינו 'שלו' בעצם, אם כן מה איכפת לו

לבא ולהציע דברים כהוייתן באזני בני חת, והיה אם תהא זאת סיבה שיקפצו על המציאה ולא ירצו למוכרה, מאחר שיתגלה להם מפיו רב ערך המערה הזאת ויעמדו על סודה, אם כן הוברר הדבר למפרע שזו באמת שלהם?

התשובה לכך נעוצה שוב בפנימיות הדברים, אם מחמת סיבה חיצונית נתגלה לאדם ערך החפץ ובשביל הוא כך שומר עליה ונושאה בחיקו, זה עדיין לא אומר שהוא הבעלים. רק כאשר הוא מכיר מאליו בתוכן הפנימי של החפץ, והוא קשור לזה בקשר נפשי עמוק, הרי זה לאות ולראיה שהוא שלו, ידהא לית מלה אתגלייא אלא למאריה, היינו שהסוד נתגלה לו מעצמו באין צורך לבא ולהודיע לו, לכן זה מהוה הוכחה על בעלותו ושייכותו הטבעית לחפץ, מה שאין כן מי שהידיעה לא באה אליו באופן טבעי, אפילו אם דחק עצמו ביגיעה רבה להשיג ערכה, אין בכך שום הוכחה שהחפץ שלו.

מובן אם כן הוכחת הדברים שהמערה היא לאברהם למקנה, כי "אברהם ידע בהיהא מערתא סימנא, ולביה ורעותיה תמן הוה... בגין דתאובתיה ורעותיה הוה בההיא מערתא" (לשון הזוהר). מיד בראשית ההכרה שלו עם המערה, נפתחו לו מעיינות

החכמה לחזות בנועם ה' וזיו יקרת אורו אשר בה, ונקשר אליה בעבותות אהבה, ורבגין כך בעא ליה, דתאובתיה הוה בההוא אתר תדיר" (שם).

בפרשה זו מבוארים שני ענינים שלכאורה אינם קשורים זה לזה, ענין אחד בנוגע לקניית מערת המכפלה מאת עפרון בן צחר עבור קבורתה של שרה אמנו. וענין נוסף בנוגע ללקיחתה של רבקה אמנו מבית בתואל בחרן, עבור יצחק אבינו כדי שישא אותה לאשה.

אמנם כשנתבונן בענינים אלו נראה שיש קשר משותף ביניהם.

שהרי בשני המאורעות היה בהם ענין, להוציא את הקודש מתוך החול.

שכן, קניית מערת המכפלה מידי עפרון החתי היתה להוציא את המערה, מקום הקודש מידי עפרון ההדיוט, ולהביאו לרשות קודש של אברהם אבינו. וכמו שביאר רש"י (כ"ג י"ז) בשם חז"ל על הפסוק "ויקם שדה עפרון" - תקומה היתה לה שיצאה מיד הדיוט ליד מלך ע"כ, הרי שבוז שהמערה יצאה מידי הטמאים של עפרון היתה בזה תקומה למערה.

ואף בנוגע לרבקה אמנו, היתה בזה אותה הבחינה של יציאה מתוך החול - מקום רשעות ורמאות, אל הקודש פנימה - בית יצחק אבינו.

ויתכן אולי על דרך זה אף לדרוש את הפסוק (כ"ד ס"א), "ותקם רבקה ונערתיה ותרכבה על הגמלים" - תקומה היתה לה שיצאה מיד הרשעים והרמאים ליד הקודש.

ובאמת הקשר בין הענינים הללו מורה לדבר אחד, ששני הדברים הללו היו מוכרחים לצאת ממקום הטומאה למקום הקדושה, הן לגבי מערת המכפלה שהיתה צריכה לצאת מעפרון החתי הטמא, למקום הקדושה - קברה של שרה, והן לגבי רבקה אמנו, שהיתה צריכה לצאת ממקום הטומאה ביתו של בתואל, למקום הקדושה ביתו של יצחק אבינו.